

SOSIAALITYÖNTEKIJÖIDEN NÄKEMYKSIÄ LASTENSUOJELUN ASIAKKUUDEN KRITEREISTÄ

Nita Austero, Ella Wallin, Sofia Zidan
Sosiaalityön käytäntötutkimus
Sosiaalityö
Helsingin yliopisto
Tammikuu 2022

TUTKIMUKSEN KONTEKSTI

Lastensuojelun avohuollon asiakkaiden kokonaismäärä on kasvanut runsaasti viime vuosien aikana. Asiakkuuksien kasvava määrä on nostanut meissä kiinnostusta tutkia asiakkuuden polkuja lastensuojelun avohuollossa kuten sitä, miten sosiaalityöntekijät määrittävät ja arvioivat lastensuojeluasiakkuuden tarvetta Vantaan lastensuojelun avohuollossa.

Lapsen tilanteen arviointi muodostaa yhden merkityksellisimmistä, mutta samalla herkimmistä lastensuojelun sosiaalityön tehtävistä. Lastensuojelun sosiaalityön ytimessä voidaan nähdä olevan lapsen tilanteeseen kohdistuva tiedonmuodostus ja arviointi. Lapsen tilanteen arviointi on vaativa tehtävä, ja sosiaalityöntekijöiden laatimat arviot lastensuojelun tarpeesta ovat vaihtelevia sekä laajuudeltaan että sisällöltään. Lapsen tilanteen arvioimisessa on kyse sen arvioimisesta, onko yksittäisen lapsen tilanteessa sellaisia huolenaiheita tai riskitekijöitä, jotka uhkaavat hänen kasvuun ja kehitystään ja joihin julkisen lastensuojelujärjestelmän olisi tarvetta puuttua. (Pösö 2010.)

TUTKIMUKSEN TARKOITUS

Tässä tutkimuksessa tarkastelemme lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijöiden näkemyksiä lastensuojelutarpeen määrittämisestä sekä siitä, millaiset tekijät vaikuttavat arvioinnin taustalla.

Tutkimuskysymyksenä on: *Miten sosiaalityöntekijät määrittävät asiakkuuden tarvetta lastensuojelun avohuollon sosiaalityössä?*

Tutkimuksemme tarkoituksena on selvittää, millaisia konkreettisia kriteerejä työntekijän asettavat lastensuojelun asiakkuudelle. Lisäksi

kysymysten avulla on tarkoitus jäsentää mihin lastensuojelun asiakkuuden kriteereistä tehty arvio perustuu, eli millaisten tekijöiden avulla arviointia käytännössä tehdään. Haastattelussa kartoitetaan myös sitä, vaikuttavatko työvaihe ja konteksti jollain tavalla tehtyyn arvioon lastensuojelun asiakkuuden kriteereistä.

AINEISTO JA ANALYYSI

Tutkimuksen aineisto kerättiin toteuttamalla kaksi ryhmähaastattelua Vantaan lastensuojelun avohuollon tiimeissä. Haastattelut olivat kestoaltaan 90 minuutin mittaisia ja niihin osallistui yhteensä 7 sosiaalityöntekijää. Ryhmähaastatteluiden materiaali litteroitiin, ja litteroitu aineisto analysoitiin teemoittelun keinoin.

TULOKSET

Tutkimustulosten mukaan lastensuojelutarpeen arviointi on jatkuvaa, ja sitä tehdään koko lastensuojeluasiakkuuden ajan. Vantaan lastensuojelun avohuollossa arviointityön tukena hyödynnetään erilaisia menetelmiä, joista keskeisimmät ovat BBIC-malli ja ARVOA-mittari.

Lastensuojeluasiakkuuden määrittelyn taustalla vaikuttavat erilaiset sosiaaliset ongelmat, joita tarkastellaan riskitekijöinä lapsen kasvun ja kehityksen näkökulmasta. Tutkimustuloksissa keskeisinä riskitekijöinä näyttäytyivät vanhempien päihde- ja mielenterveysongelmat, väkivalta, koulunkäymättömyys, huoltoriidat sekä lapsen neuropsykiatrinen oireilu.

Tuloksissa ilmeni, että arviointi on moniulotteista toimintaa, eikä sitä ole helppoa määritellä yksiselitteisesti. Sosiaalityöntekijöiden tekemän arvioinnin taustalla vaikuttavat tulosten mukaan erilaiset tilannekohtaiset tekijät, joita ovat asiakkuuden kesto, lapsen ja perheen aikaisempi historia, ongelmien vakavuus, lapsesta saapuvat uudet lastensuojeluilmoitukset, yhteistyön haasteet, työskentelylle asetetut tavoitteet sekä lapsen yksilölliset tekijät kuten lapsen ikä.

Arviointiprosessi näyttäytyy siis systeemisenä kokonaisuutena, johon vaikuttavat tulosten mukaan niin työntekijöiden työkokemus, työtilanne kuin myös työntekijöiden henkilökohtaiset näkemyksetkin.

IDEAT KEHITTÄMISEEN

Tutkimustulosten pohjalta yhteistä näkemystä lastensuojelun avohuollon kriteereistä sekä siihen liittyvistä riskitekijöistä tukisi tiimien keskinäinen yhteiskehittäminen sekä eri tahojen välinen tiiviimpi yhteistyö ja kommunikaatio. Myös BBIC-mallin ja ARVOA-mittarin käyttäminen systemaattisesti eri tahoissa tarjoaisi tiedon vertailun mahdollisuuden ajallisena jatkumona sekä laajemman käsityksen muodostamisen perheen tilanteesta.

Sosiaalityöntekijät toivoivat erityisesti avohuoltoon tulevien asiakkaiden tilanteiden ja tuen tarpeiden avointa sanoittamista sekä arviointi tehtävien työntekijän näkemystä jatkotyöskentelystä.

LÄHTEET Pösö, Tarja (2010) Havaintoja suomalaisen lastensuojelun institutionaalisesta rajasta. *Janus* 18 (4), 324–336.